

Sławomir Łodziński
Zakład Socjologii Ogólnej
Instytut Socjologii UW

**Charakter socjologii i historyczne
warunki jej powstania
(WDS 2007/2008 nr 2)**

Wykład nr 2 WDS 2007/2008 ...

1. **Przykład „turystyki” - ujęcie socjologiczne (cechy):**
 - czy tak banalna rzecz może być przedmiotem zainteresowań naukowych?;
 - turystyka (forma czynnego wypoczynku poza miejscem stałego zamieszkania) - problemy definicyjne;
 - **Turystyka jako zjawisko społeczne (właściwości) – jest ona:**
 - sposobem spędzania czasu wolnego;
 - ważnym przejawem „nowoczesności” (prestiz);
 - gałęzią przemysłu i poddana jest procesom rynkowym (podaży i popytu);
 - zróżnicowana historycznie oraz społecznie (różni się w zależności od klasy społecznej, płci i pokolenia).

Wykład nr 2 WDS 2007/2008 ...

- **turystyka: historyczna zmiana „indywidualnego podróżnika” w „masowego turystę” („turystyka widokowa” i zdrowotna) – „wspomnienia z podróży” i zdjęcia;**
- **czy turystyka to tylko „zabawa i przyjemność”?;**
- **turystyka jako współczesna forma poszukiwania „sacrum”;**
- **turystyka jako „wyobrażeniowy hedonizm” (przejaw nowoczesnego konsumeryzmu);**
- **globalizacja turystyki (globalizacja doświadczenia turystycznego);**
- **turystyka a socjologia - 1840 r.**

Wykład nr 2 WDS 2007/2008...

2. Powstanie socjologii: wprowadzenie nazwy „socjologia” do publicznego obiegu:

- August Comte (1798-1857) - twierdzenie „wiedzieć, przewidywać, kontrolować” (1838/1839);
- socjologia: *socius i logos*;
- reguły postępowania: badać fakty, szukać związków między nimi, ustalać prawa ogólne;
- socjologia a filozofia pozytywna.

Wykład nr 2 WDS 2007/2008...

3. Narodziny socjologii (przełom XVIII – XIX wieku):

- **rewolucje polityczne (zmiana relacji państwo i społeczeństwo – „porządek społeczny”);**
- **rewolucja przemysłowa (wolny rynek) i konflikty społeczne;**
- **socjalizm i pojawienie się kwestii socjalnych;**
- **urbanizacja (miasto jako „laboratorium społeczne”);**
- **Oświecenie („rozum” i badania empiryczne, potrzeba bardziej racjonalnego świata);**
- **rozwój nauki i zmiana postaw wobec religii;**
- **kwestia feminizmu.**

Wykład nr 2 WDS 2007/2008...

4. Przed-socjologiczna wiedza o społeczeństwie (jako część filozofii):

- **normatywna (jak być powinno, a nie jak jest?);**
- **woluntarystyczna (kto jest odpowiedzialny za życie społeczne - władca, Opatrzność, ludzie etc.?);**
- **główny sprawca: koncentracja na władzy politycznej – państwie.**

Wykład nr 2 WDS 2007/2008...

5. Wiedza potoczna:

- **ma charakter „naturalny” i spontaniczny (przysłowia);**
- **wartościująca (wiedza ocenna, „gorąca”);**
- **dychotomiczne ujęcia;**
- **pochoptność uogólnień;**
- **stereotypowość;**
- **znaczenie „wiedzy potocznej” dla socjologii (socjologa).**

Wykład nr 2 WDS 2007/2008...

- (cdn. p. 5) **socjologia wobec wiedzy potocznej wyróżnia się:**
- **metodą (-ami):**
 - **określenie problemu badawczego;**
 - **zbieranie danych według uznanych reguł (warsztat)**
 - **odróżniać „domysły” od stwierdzonych „faktów”.**
- **językiem pojęciowym;**
- **stawianiem pytań badawczych i próbami odpowiedzi na nie w sposób systematyczny: jak jest „naprawdę”?; dlaczego tak jest?; co należy robić, aby zmienić daną sytuację?**

Wykład nr 2 WDS 2007/2008...

6. Socjologia jako „nowa nauka z długą przeszłością”:

- **dąży nie tylko do opisu, ale do wyjaśniania;**
- **postępuje według pewnych uznanych reguł;**
- **neutralność i powstrzymanie się od wartościowania („głębszy” ogląd rzeczywistości w terminach ogólnych);**
- **problemy wiedzy socjologicznej:**
 - **brak kumulacji osiągnięć poznawczych;**
 - **„niedojrzałość” wiedzy socjologicznej.**

Wykład nr 2 WDS 2007/2008...

7. „Naukowość” socjologii - czy socjologia jest gorsza od innych dyscyplin naukowych?:

- niezmiennosc obserwacji (brak);
- obiektywnosc obserwacji i wyjasnień;
- sprawdzalnosc hipotez (trudnosc w eksperymentach);
- dokladnosc wynikow;
- mierzalnosc zjawisk („znaczenie” faktow spolecznych);
- stale liczbowe (brak);
- przewidywalnosc przyszlych wydarzen;
- dystans od potocznego doswiadczenia.

Wykład nr 2 WDS 2007/2008...

8. Socjologia jako jedna z nauk społecznych:

- historia: rozróżnienie na nauki nomotetyczne i idiograficzne, socjologia historyczna/historia społeczna;
- antropologia: fizyczna i kulturowa/społeczna, obecne znaczenie refleksji antropologicznej;
- psychologia: psychologia społeczna;
- ekonomia: socjologia ekonomiczna, kwestie „kosztów” i „zysków” w zachowaniach ekonomicznych, kategorie „racjonalności”, „wymiany”, „kapitału” w socjologii;
- nauki polityczne: władza/państwo, prawo.

Wykład nr 2 WDS 2007/2008...

- (cdn. p. 8) **pytanie o swoistość socjologii? (gdzie i jaka socjologia?):**
- **żadna z dyscyplin nauk społecznych nie jest jednolita - „płynne” granice między nimi;**
- **znaczenie specjalizacji w nauce;**
- **wpływ instytucjonalizacji socjologii (historia tej dyscypliny w danym kraju, jej tradycje):**
 - **USA - Chicago (1892 r.;**
 - **Polska – 1919/1920 (L. Petrażycki na UW) i w 1920 r. (F. Znaniecki w Poznaniu).**

Wykład nr 2 WDS 2007/2008...

9. Metodologia i narzędzia badawcze w socjologii („w terenie, archiwum i w laboratorium”):

- **„w terenie”:**
 - badania ankietowe (badania sondażowe);
 - wywiad socjologiczny;
 - obserwacja;
 - badania biograficzne (historia życia).

Wykład nr 2 WDS 2007/2008...

- (cdn. p.9) **Metodologia i narzędzia ...:**
 - „w archiwum”:
 - **dane urzędowe (statystyki, rejestry, spis ludności, raporty oficjalne itd.);**
 - **publikacje (od prasy, literatury pięknej do podręczników szkolnych);**
 - **blogi internetowe (skrót od Weblog);**
 - **dokumenty osobiste (listy, pamiętniki, autobiografie);**
 - **analizy historyczne.**

Wykład nr 2 WDS 2007/2008...

(cdn.9.) **Metodologia i narzędzia badawcze...:**

- „w laboratorium” (eksperyment);
 - ujęcia porównawcze;
 - ważne kwestie:
 - podział na metody ilościowe i jakościowe;
 - te same dane mogą być analizowane przy użyciu różnych metod (metoda „triangulacji”, teoria „ugruntowana”);
 - pluralizm metod badawczych.

Wykład nr 2 WDS 2007/2008...

10. Nauka socjologii jako kształtowanie „wyobraźni socjologicznej”:

- Charles Wright Mills (1917 - 1963) – „wyobraźnia socjologiczna” to sztuka powiązania biografii, społeczeństwa i historii – jej zasady:
 - zjawiska społeczne jako efekt działań ludzi i zbiorowości społecznych (aktywizm);
 - świadomość zróżnicowanych zasobów i barier działania wyznacza szanse ich działania;
 - wpływ dziedzictwa przeszłości (tradycja);
 - postrzeganie zjawisk społecznych w ich ciągłej zmienności;
 - akceptacja dla różnorodności form życia społecznego.

Wykład nr 2 WDS 2007/2008...

11. Publiczne znaczenie socjologii (co może nam dać socjologia?):

- rola edukacyjna i instrumentalna (czy istnieje rynek usług socjologicznych?);**
- badanie rynku (rynków?): pracy, reklamy, potrzeb konsumpcyjnych etc..;**
- zwiększa wrażliwość społeczną i daje szerszy ogląd życia społecznego;**
- umożliwia lepsze porozumienie z innymi ludźmi;**
- znaczenie dla życia publicznego.**